

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Н. КАРАЗІНА

*Методичні рекомендації
для самостійної роботи аспірантів
за навчальною дисципліною
«Асистентська практика»*

рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий)
галузь знань	03 Гуманітарні науки
спеціальність	035 Філологія
освітня програма зарубіжних	035 Філологія (германські мови, література країн та перекладознавство)
вид дисципліни	обов'язкова
факультет	іноземних мов

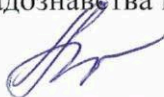
Методичні рекомендації схвалено на засіданні кафедри англійської філології та методики викладання іноземної мови “26” червня 2025 року, протокол № 21
Завідувачка кафедри англійської філології та методики викладання іноземної мови

к.ф.н., доц. Ірина МОРОЗОВА

Методичні рекомендації схвалено на засіданні кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша “27” червня 2025 року, протокол № 17

Завідувач кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша

д.ф.н., проф. Олександр РЕБРІЙ

Методичні рекомендації схвалено на засіданні кафедри ділової іноземної мови та перекладу “19” червня 2025 року, протокол № 12

Завідувачка кафедри ділової іноземної мови та перекладу

д.ф.н., проф. Ірина ШЕВЧЕНКО

Методичні рекомендації схвалено на засіданні кафедри романо-германської філології

“25” червня 2025 року, протокол № 17

Завідувачка кафедри романо-германської філології

к.ф.н., доц. Ірина ХОЛМОГОРЦЕВА

Методичні рекомендації погоджено науково-методичною комісією факультету іноземних мов “30” червня 2025 року № 7

Голова науково-методичної комісії факультету іноземних мов

Загальні положення щодо організації самостійної роботи здобувачів освіти

Самостійна робота здобувачів освіти є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних дисциплін, і регламентується «Положенням про організацію освітнього процесу у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна» 2025 р.

Університет має забезпечувати для осіб, які навчаються, професійну підготовку на рівні кращих університетів світу, формування необхідних фахових і загальних компетентностей, зокрема: вміння самостійно навчатися і критично мислити.

Самостійна робота включає: опрацювання навчального матеріалу, виконання індивідуальних завдань, науково-дослідну роботу.

Навчальний час, відведений на самостійну роботу здобувача освіти денної та заочної форми навчання, регламентується навчальними планами та робочими навчальними планами.

Зміст самостійної роботи визначається робочою програмою навчальної дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками науково-педагогічного працівника.

Методичні матеріали для самостійної роботи здобувачів освіти передбачають можливість проведення самоконтролю з боку здобувача. Для самостійної роботи рекомендується відповідна наукова та професійна література.

Контроль засвоєння навчального матеріалу дисципліни, віднесеного на самостійну роботу, є обов'язковим. Форми контролю визначаються робочою програмою навчальної дисципліни і включають Вивчення системи навчально-методичної роботи кафедри, до якої прикріплений здобувач; досвіду факультету та університету. Розробку планів-лекції за певною навчальною дисципліною із застосування активних методик викладання професійно-орієнтованої дисципліни, розробку матеріалів для практичних/семінарських занять, підготовку звітної документації.

Зміст та організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти за навчальною дисципліною «Асистентська практика».

Відповідно до навчального плану, загальний обсяг навчальної дисципліни складає для денної та заочної форми освіти 6 кредитів, тобто 180 годин.

Обсяг самостійної роботи для денної та заочної форми навчання складає 180 годин.

Розподіл годин для самостійної роботи по темах

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
Розділ 1			
1.	Консультації з керівником асистентської практики, участь в установчих зборах і в організаційних заняттях закладу освіти, знайомство з групою, вивчення робочого плану, журналу, розкладу занять та інших документів, проходження вступного інструктажа з охорони праці	30	30
2.	Відвідування занять, на яких викладають іноземну мову.	20	20
3.	Робота з психолого-педагогічною, науково-методичною та лінгвістичною літературою. Складання індивідуального плану роботи на час асистентської практики.	10	10
Усього за Розділом 1		60	60
Розділ 2			

4.	Пошук в бібліотеці та Інтернеті відповідних сучасних матеріалів для викладання теоретичних дисциплін іноземною мовою.	10	10
5.	Підготовка до лекційних занять, розробка демонстраційних матеріалів (презентації, відео, інтерактивні елементи лекції, тощо)	20	20
6.	Пошук в бібліотеці та Інтернеті відповідних сучасних матеріалів для викладання практики іноземної мови та перекладу.	10	10
7.	Розробка матеріалів до практичних занять з іноземної мови (роздаткового матеріалу, граматичних карток, тестів на множинний вибір, словникових диктантів та інших матеріалів), підготовка діджиталізованих матеріалів з іноземної мови, мультимедійних матеріалів.	20	20
Усього за Розділом 2		60	60
Розділ 3			
8.	Самостійне проведення лекцій з теоретичних дисциплін спеціальності В11 Філологія.	8	8
9.	Складання тематичного плану окремого залікового лекційного заняття.	12	12
10.	Самостійне проведення практичних занять з іноземної мови та перекладу.	22	22
11.	Складання тематичного плану окремого залікового лекційного заняття.	8	8
12.	Підготовка звітної документації	10	10
Усього за Розділом 3		60	60
Разом		180	180

Зміст самостійної роботи

Основною базою практики є Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, також ЗВО, з якими укладаються відповідні угоди. ;

Навчально-методичне керівництво і виконання програми асистентської практики забезпечують відповідні кафедри, на яких навчаються здобувачі за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти. До керівництва практикою здобувачів залучаються досвідчені науково-педагогічні працівники кафедри, як правило, наукові керівники здобувачів.

Керівник асистентської педагогічної практики:

- бере участь у підготовці навчально-методичної документації з організації та проведення практики;
 - забезпечує здобувачам проведення всіх організаційних заходів з підготовки та проведення практики;
 - повідомляє здобувачам про систему звітності з практики;
- у тісному контакті з керівником практики від бази практики забезпечує високу якість її проходження згідно з робочою програмою;

- контролює забезпечення нормальних умов праці і побуту здобувачів та проведення з ними обов'язкових інструктажів з охорони праці, техніки безпеки та безпеки життєдіяльності;
- приймає і перевіряє звіти здобувачів за підсумками проходження практики, надає відгук про їхню роботу на базі практики;
- приймає заліки з практики;
- звітує завідувачу кафедри про проведення практики із зауваженнями і пропозиціями щодо поліпшення практики здобувачів.

Перед початком асистентської практики керівник практики (заступник декана з наукової роботи) проводить установчу конференцію, що присвячується їх ознайомленню з порядком проходження асистентської педагогічної практики, правами та обов'язками здобувачів, змістом практики.

На зборах в обов'язковому порядку проводиться інструктаж здобувачів з охорони праці і техніки безпеки та правил внутрішнього розпорядку, на якому пояснюються правила поведінки здобувачів під час їхнього перебування на практиці, зокрема, в університеті. Здобувач, який не пройшов інструктаж з охорони праці, техніки безпеки та правил внутрішнього розпорядку університету (базі практики) до проходження асистентської практики не допускається.

Здобувач при проходженні практики зобов'язаний:

- виконувати завдання, передбачені робочою програмою асистентської практики;
- підкорятися чинним на базі практики правилам внутрішнього розпорядку;
- вивчити і суворо дотримуватися правил охорони праці та техніки безпеки в університеті (базі практики).

З моменту зарахування здобувачів у період практики в якості практикантів на робочі місця на них поширюються правила охорони праці та правила внутрішнього трудового розпорядку, що діють в університеті (базі практики).

Для обліку виконаної роботи здобувач веде щоденник, де фіксується вся робота за кожний день асистентської педагогічної практики. Також здобувач-практикант повинен представити характеристику з оцінкою своєї роботи, складену безпосереднім керівником асистентської педагогічної практики в університеті (базі практики).

За підсумками проходження асистентської практики здобувачі готують заповнені щоденники і звіт практики в системі Moodle.

Захист звіту з асистентської педагогічної практики відбувається на засіданні випускової кафедри.

Підсумки асистентської педагогічної практики обговорюються на засіданнях відповідних кафедр під час проміжної атестації здобувачів, а загальні підсумки – на засіданні Вченої ради факультету іноземних мов.

Проходження асистентської практики планується в індивідуальному навчальному плані здобувача, що навчається за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти зі спеціальності 035 Філологія на другому курсі (4 семестр).

Критерії оцінювання видів самостійної роботи

Розділ 1

Вивчення системи навчально-методичної роботи кафедри, до якої прикріплений аспірант; досвіду факультету та університету; відвідування лекцій та практичних занять інших викладачів. 1 година відвіданих занять оцінюється в 0.5 бали, максимальна кількість балів - 10 (20 годин), мінімальна кількість балів - 5 (10 годин). Самостійно аспірант має провести 8 лекційних та 22 години практичних занять

Розділ 2

А) Оцінювання якості розробленого плану-конспекту лекції

Критерії оцінювання Оцінка	К-ть балів
«відмінно» Зміст лекції відповідає тематичному плану і учбовій програмі курсу; аспірант демонструє науковість, відповідність сучасному рівню розвитку науки; точно використовує наукову термінологію; розкриває основні поняття теми, поєднує теоретичний матеріал з конкретними прикладами; реалізує принцип органічного зв'язку теорії з практикою, розкриває практичне значення теоретичних положень, що викладаються. Чітко простежується зв'язок з профілем підготовки студентів, їх майбутньою спеціальністю; викладається матеріал, якого немає в підручнику, роз'яснюються особливо складні питання, дається завдання самостійно пропрацювати частину матеріалу по підручнику.	9-10
«добре» Зміст лекції відповідає тематичному плану і учбовій програмі курсу; аспірант демонструє науковість, відповідність сучасному рівню розвитку науки; не завжди точно використовує наукову термінологію; частково розкриває основні поняття теми, рідко поєднує теоретичний матеріал з конкретними прикладами; реалізує принцип органічного зв'язку теорії з практикою, частково розкриває практичне значення теоретичних положень, що викладаються. Недостатньо чітко простежується зв'язок з профілем підготовки студентів, їх майбутньою спеціальністю; частково викладається матеріал, якого немає в підручнику, іноді роз'яснюються особливо складні питання, дається завдання самостійно пропрацювати частину матеріалу за підручником.	7-8
«задовільно» Зміст лекції відповідає тематичному плану і учбовій програмі курсу; аспірант частково демонструє науковість, відповідність сучасному рівню розвитку науки; не завжди точно використовує наукову термінологію; частково розкриває основні поняття теми, не поєднує теоретичний матеріал з конкретними прикладами; не реалізує принцип органічного зв'язку теорії з практикою, частково розкриває практичне значення теоретичних положень, що викладаються. Недостатньо чітко простежується зв'язок з профілем підготовки студентів, їх майбутньою спеціальністю; викладається матеріал, який є в підручнику, іноді роз'яснюються особливо складні питання.	5-6
«незадовільно» Зміст лекції не відповідає тематичному плану і учбовій програмі курсу; аспірант не демонструє науковість, відповідність сучасному рівню розвитку науки; не точно використовує наукову термінологію; не розкриває основні поняття теми, не поєднує теоретичний матеріал з конкретними прикладами; не реалізує принцип органічного зв'язку теорії з практикою, не розкриває практичне значення теоретичних положень, що викладаються. Не простежується зв'язок з профілем підготовки здобувача, майбутньою спеціальністю; викладається матеріал, який є в підручнику, не роз'яснюються особливо складні питання.	4-1

Максимальна кількість балів – 10

В) Оцінювання якості розробленого плану конспекту практичного заняття

Критерії оцінювання Оцінка	К-ть балів
<p>«відмінно»</p> <p>Зміст методичної розробки чітко відповідає темі і меті.. Розробка є авторською і не повторює зміст підручників. Матеріал систематизований і викладений максимально просто і чітко. Мова методичної розробки є лаконічною, грамотною, переконливою. Вживана термінологія відповідає педагогічному тезаурусу. Розробка враховує конкретні матеріально-технічні умови здійснення учбово-виховного процесу. Розроблені вправи та завдання відповідають виду мовленнєвої діяльності і містять сучасні прийоми та технології навчання. Використовуються обґрунтовані та достовірні джерела. Розробка відбиває докази, що підтримують припущення та висновки.</p>	9-10
<p>«добре»</p> <p>Зміст методичної розробки в цілому відповідає темі і меті.. Розробка є частково авторською. Матеріал систематизований і викладений просто. Мова методичної розробки є лаконічною, грамотною, переконливою. Вживана термінологія відповідає педагогічному тезаурусу. Розробка частково враховує конкретні матеріально-технічні умови здійснення учбово-виховного процесу. Розроблені вправи та завдання в цілому відповідають виду мовленнєвої діяльності і містять окремі прийоми та технології навчання. Часто використовуються обґрунтовані та достовірні джерела. Робота часто відбиває докази, що підтримують припущення та висновки</p>	7-8
<p>«задовільно»</p> <p>Зміст методичної розробки відповідає темі і меті.. Розробка повторює зміст підручників. Матеріал систематизований і викладений нечітко. Мова методичної розробки є грамотною. Вживана термінологія частково відповідає педагогічному тезаурусу. Розробка не враховує конкретні матеріально-технічні умови здійснення учбово-виховного процесу і лише частково орієнтована на організацію учбового процесу із застосуванні активних форм і методів навчання. Розроблені вправи та завдання відповідають виду мовленнєвої діяльності і в цілому містять сучасні прийоми та технології навчання.</p>	5-6
<p>«незадовільно»</p> <p>Зміст методичної розробки не відповідає темі і меті.. Розробка повторює зміст підручників. Матеріал не систематизований і викладений нечітко. Мова методичної розробки порушує принципи мовної норми. Вживана термінологія не відповідає педагогічному тезаурусу. Розробка не враховує конкретні матеріально-технічні умови здійснення навчально-виховного процесу і не орієнтована на організацію навчального процесу із застосуванням активних форм і методів навчання. Розроблені вправи та завдання відсутні або не відповідають виду мовленнєвої діяльності і не містять сучасні прийоми та технології навчання.</p>	4-1

Максимальна кількість балів – 10

Розділ 3

А) Критерії оцінювання проведеної аспірантом залікової лекції

Критерії оцінювання лекції	Кількість балів			
	відмінно	добре	задовільно	незадовільно
I. Критерії оцінки методики читання лекції				

1	Раціональне поєднання методичних прийомів традиційної педагогіки і нових інтерактивних технологій проведення лекції.	4	3	2	1-0
2	Відповідність темпів викладу можливостям його сприйняття студентами.	4	3	2	1-0
3	Використання методів активізації критичного мислення студентів.	4	3	2	1-0
4	Використання прийомів закріплення інформації (повторення, включення питань на перевірку розуміння, засвоєння, підведення підсумків у кінці розгляд кожного питання, у кінці усієї лекції).	4	3	2	1-0
5	Використання сучасних цифровізованих способів навчання, у т.ч. мультимедійних презентацій.	4	3	2	1-0
II. Критерії оцінки організації лекції					
6	Формальна чіткість початку лекції (дотримання вимог часу, форма вітання).	1	0.75	0,5	0,5-0
7	Відвідуваність лекції студентами.	1	0.75	0,5	0,5-0
8	Підтримка дисципліни на лекції.	1	0.75	0,5	0,5-0
9	Раціональний розподіл часу на лекції.	1	0.75	0,5	0,5-0
10	Здійснення контролю за роботою студентів.	1	0.75	0,5	0,5-0
11	Виділення голосом, темпом мови, інтонацією найбільш важливої інформації, використання пауз для запису таблиць, викреслювання схем	1	0.75	0,5	0,5-0
12	Використання прийомів підтримки уваги і зняття втоми студентів на лекції	1	0.75	0,5	0,5-0
13	Зворотній зв'язок (можливість ставити питання лектору в ході лекції або після неї).	1	0.75	0,5	0,5-0
14	Чіткість закінчення лекції (за змістом, за формою, за дотриманням часу).	1	0.75	0,5	0,5-0
15	Узгодження матеріалу лекції із змістом інших видів аудиторної і самостійної роботи студентів за даною дисципліною	1	0.75	0,5	0,5-0

III. Критерії оцінки лекторських умінь викладача					
16	Знання предмета.	1	0.75	0,5	0,5-0
17	Манера викладання (<i>жива, захоплююча, монотонна, нудна</i>).	1	0.75	0,5	0,5-0
18	Міра використання опорних матеріалів при читанні лекції (<i>звернення тексту лекції чи вільне володіння матеріалом</i>).	1	0.75	0,5	0,5-0
19	Культура мовлення.	1	0.75	0,5	0,5-0
20	Дикція.	1	0.75	0,5	0,5-0
21	Зовнішній вигляд лектора	1	0.75	0,5	0,5-0
22	Манера поведінки, вміння триматися перед аудиторією.	1	0.75	0,5	0,5-0
23	Контакт із студентською аудиторією (<i>хороший, недостатній, відсутній</i>).	1	0.75	0,5	0,5-0
24	Відношення викладача до студентів (<i>уважне, в міру вимогливе, байдуже</i>).	1	0.75	0,5	0,5-0
25	Відношення студентів до викладача (<i>шанобливе, іронічне, байдуже</i>).	1	0.75	0,5	0,5-0

Максимальна кількість балів – 40

В) Критерії оцінювання проведеного аспірантом залікового практичного заняття

	Критерії оцінювання заняття	Кількість балів			
		відмінно	добре	задовільно	незадовільно
I. Зміст					
1	Організація (відповідність проведення заняття/семінару тому, що заплановано)	3	2	1,5	1-0
2	Техніка викладання (спрямованість на студента, розподіл уваги на аудиторію, розподіл часу на говоріння між викладачем та студентом)	3	2	1,5	1-0
3	Вміння роботи з аудиторією (вміння пояснювати, заохочувати до роботи, зберігати інтерес)	3	2	1,5	1-0
II. Знання іноземної мови					
4	Відповідність фонетичним нормам	3	2	1,5	1-0
5	Відповідність граматичним нормам	3	2	1,5	1-0
6	Словниковий запас	3	2	1,5	1-0
III. Особисті професійні якості					
7	Виразність мови, міміки та жестів.	3	2	1,5	1-0
8	Професійна поведінка та контакт з аудиторією	3	2	1,5	1-0
9	Активність практиканта.	3	2	1,5	1-0
10	Відповідність зовнішнього вигляду.	3	2	1,5	1-0

Максимальна кількість балів – 30

Рекомендована література

Основна література

1. Власова В.П., Язловицька О.В. Педагогічна та асистентська практика. Харків, 2024. 116 с.
2. Інноваційні технології у вивченні англійської мови. Київ, 2008. 128 с.
3. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: підручник. Київ, 2010. 328 с.
4. Осова О. О. Теоретико-методичні засади реалізації інноваційних технологій навчання іноземних мов у вищих педагогічних навчальних закладах: автореф. дис. ... док. пед. наук. Харків, 2018. 39 с.
5. Осова О. О. Теоретико-методичні засади реалізації інноваційних технологій навчання іноземних мов у вищих педагогічних навчальних закладах: монографія. Харків, 2017. 348 с.
6. Fedicheva N. V. Teaching English as a Foreign Language: an Educational Guidance for Students of Higher Educational Establishments. Lugansk, 2011. 240 p.

Допоміжна література

1. Антонова О. Є. Педагогічні технології та їх класифікація як наукова проблема. *Сучасні технології в освіті. Ч. 1. Сучасні технології навчання: наук.-допом. бібліогр. покажч. Вип. 2.* НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Київ, 2015. С. 8-15.
2. Бігич О.Б. Блог і подкаст технології формування міжкультурної компетентності на різних ступенях навчання іноземної мови. *Іноземні мови. № 3.* 2017. С.3-9.
3. Dickinson L. Self-Instruction in Language Learning. Cambridge: Cambridge University Press, 1987. 210p.
4. Richards J.C., Rodgers T. Approaches and Methods in Language Teaching. New York: Cambridge University Press, 2001. 24 p.
5. Selvi K. Teachers' Competencies // *Cultura. International Journal of Philosophy of Culture and Axiology.* 2010. V. 7(1). P. 167-175. Режим доступу: <https://www.researchgate.net/publication/283961538>

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Дистанційний курс «Асистентська практика». Режим доступу: <https://moodle.karazin.ua/user/profile.php?id=79542&showallcourses=1>
2. Standards for Teacher Competence in Educational Assessment of Students. Режим доступу: <https://buos.org/standards-teacher-competence-educational-assessment-students>
3. Zeiger S. List of Core Competencies for Educators. Chron. Режим доступу: <https://work.chron.com/list-core-competencies-educators-8916.html>